

ния народной музыки.

Эстетические и этические нормы, духовное соответствие формировали особый язык народной музыкальной культуры. Выразительные средства, особенности структуры были тесно связаны с этногенетическими основаниями. Критерии оценки исходили от особенностей восприятия и воспроизведения.

1. Структурный аспект опирается на несколько уровней:

1. морфологический,
2. синтаксический,
3. функциональный

II. Комплексный аспект подразумевает изучение этнокультуры, материальной культуры, бытовой, а также археологию и этнографию.

III. Содержательный аспект необходим в понимании текстов, отражающих особенности этнокультуры Азербайджана.

IV. Зональный аспект предлагает самостоятельное составление музыкальной карты Азербайджана. Процесс картографирования должен осуществляться студентами на основе изученного ими материала.

Необходимо изучение истории, культуры, традиции, этнокультуры музыки отдельных зон Азербайджана, городов Азербайджана. Ибо каждый регион нашей страны отличается уникальностью и богатством культуры.

Здесь еще раз подчеркнем: чтобы понять смысл современных процессов в азербайджанской педагогике, управлять ими возможно лишь в результате изучения тех инновационных процессов, которые необходимы сегодня в педагогической практике. Эти процессы должны базироваться на национальных ценностях. Только осознание этого паритета обеспечит успех.

Рецензент: проф. В.Халилов

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. "Культурология. XX век" Энциклопедия, Москва, 1988.
2. Васильева Е. Инновационность в обучении будущего специалиста. Стандарты и мониторинг в образовании: науч.-информ. журн. М., 2004, № 2.
3. Кенгерлианс Т. Музыкальная педагогика – как интеграция науки и искусства. Баку, 2004.

L.Həsənova

Milli ideyanın innovasiya paradıqması haqqında Xülasə

Məqalədə müasir humanitar pedaqogikada milli ideyanın yerinin müəyyənləşdirilməsinin zəruriliyi fikri irəli sürülür. Milli ideyanın formallaşdırılması humanitar pedaqogikanın müasir innovasiya realıqlarına özvi şəkildə uyğun gəlir. Məqalədə, həmçinin Azərbaycanın ayrı-ayrı regionlarının etnologiyasının, etnoqrafiyasının musiqi mədəniyyəti ilə bağlılığının ibrənilməsi zəruriliyi qeyd olunur ki, bu da mədəni irsin dərkinə xidmət edir.

L.Hasanova

On the innovation paradigm of the national idea Summary

The article suggests that it is necessary to determine the place the national idea in the present-day humanitarian pedagogy. The formation of the national idea is close integration with the innovation realities of the humanitarian pedagogics. It also suggests that it is necessary to study the interrelation of the music culture with the ethnology and ethnography of different regions of Azerbaijan. This, in its turn, serves the comprehension of the cultural heritage.

TƏHSİLDƏ İNNOVATİV FƏALİYYƏTİN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ

İntiqam Cəbrayilov,
pedaqogika üzrə elmlər doktoru, professor,
ARTPI-nin təhsil nəzəriyyəsi şöbəsinin müdiri

Açar sözlər: təhsil, sistem, innovasiya, innovativ fəaliyyət, konsepsiya, program, inkişaf, strategiya, məzmun, şərtlətilmiş yanaşma, keyfiyyət.

Ключевые слова: образования, систем, инновация, инновационного деятельности, концепция, программа, развития, стратегия, содержание, компетентный подход, качество.

Key words: education, systems, innovation, innovation activities, concept, program, development, strategy, table of contents, competent approach, quality.

Təhsildə innovasiya fəaliyyəti ilə bağlı son illərdə bir sıra elmi-nəzəri, pedaqoji, metodik əsərlər çap olunmuşdur. S.S.Xəlilov təhsil, təlim və tərbiyənin, o cümlədən orta təhsilin məqsədi və məzmunu ilə bağlı araşdırmalar apararaq şəxsiyyətin formalaşdırılmasına xüsusi əhəmiyyət vermişdir. Ə.Ə.Əgəyev yeni təlim metod və texnologiyalarından istifadənin nəzəri və təcrübə məsələlərini, A.O.Mehrabov, A.N.Abbasov və M.C.Mahmudov təhsildə konseptual kompetensiyaların formalaşdırılması və ilkin pedaqoji kadr hazırlığının müasir problemlərini, Ə.M.Abbasov yeni fənn kurikulumlarının tətbiqi, səciyyəvi xüsusiyyətləri, İ.H. Cəbrayilov isə şəxsiyyətyönümlü təhsilin məzmun məsələləri ilə bağlı araşdırmalar aparmışlar.

A.V.Xutorski pedaqoji innovasiyanın metodologiyası, nəzəri və praktik problemləri, peşə şərtlətilməsinin tipologiyasını, V.D.Şadrikov müəssisə hazırlığında innovasiyaların tətbiqi, şərtlətilmiş yanaşma məsələlərini, M.V. Boqslavski isə təhsilin nəzəri məzmununun formalaşdırılmasında innovativ potensialın rolu və əhəmiyyətini tədqiq etmişlər.

Təhsildə innovativ fəaliyyət eyni

zamanda dünya ölkələri ilə, müxtəlif təhsil müəssisələri ilə, konkret təhsilverən, yaxud təhsilalanlar arasında əməkdaşlığın tədricən genişləndirilməsi və inkişaf etdirilməsidir. Təhsil müəssisələri arasında beynəlxalq əlaqələrin möhkəmləndirilməsinə yönəldilmiş beynəlxalq layihələrin hazırlanması, beynəlxalq konfransların, forumların və simpoziumların keçirilməsi bu baxımdan mühüm əhəmiyyət kəsb edir (6).

Innovativ fəaliyyət təhsil sistemində aid bütün vəzifələrin həyata keçirilməsinə, ayrı-ayrı məsələlərin məqsədəuyğun, səmərəli həllinə və keyfiyyətin təminatına ciddi təsir göstərir. Innovativ fəaliyyət əslində təhsil fəaliyyətinin inkişaf formasıdır. Təhsil sistemində innovativ fəaliyyət, əsasən, aşağıdakı məsələləri əhatə edir:

- pedaqoji sistemdə zəruri dəyişikliklərə, yeniliklərə tələbatların öyrənilməsi, üzə çıxarılması;

- təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə kömək göstərən bütün mövcud metodik işləmələrin dəyərləndirilərək üzə çıxarılması;

- arzuolunan gələcək pedaqoji sistemlərin layihələndirilməsi və doğru istiqamətlənmiş

fəaliyyət.

Qeyd olunan məsələlərə diqqətli yanaşma və onların keyfiyyətli həlli nəticəsində təhsil müəssisələrinin və bütövlükdə təhsil sisteminin obyektiv tələbatları ödənilməsi və imkanlar reallaşar. Bu baxımdan, aşağıdakı müddəalara xüsusi əhəmiyyət verilməsi vacibdir:

1) problemlərə həssaslıq (dəyişikliklərə zəruri ehtiyac və tələbat); 2) inkişafın imkanlarını müəyyənəlmək və diqqətdə saxlamaq; 3) təbii etmək, həyata keçirmək gücü, potensialı; 4) təhsil müəssisəsinin kreativliyi-yaradıcı yanaşma.

Problemlərə həssas yanaşma təhsil müəssisəsinin xüsusiyyətlərini, zəruri ehtiyaclarını, pedaqoji sistemin tələbatlarını müəyyənəlməyə və onların əhəmiyyətini qiymətləndirməyə imkan yaradır. İnkişaf imkanlarının müəyyənəldirilməsi təhsil fəaliyyətinin effektivliyinin yüksəldilməsi və mövcud potensialın düzgün qiymətləndirilməsi baxımından əhəmiyyətlidir. Təhsil müəssisəsinin mövcud imkanlarını həyata keçirmək potensialı dedikdə, ilk növbədə resurslardan minimum istifadə olunmaqla maksimum faydalı nəticələrin qazanılması nəzərdə tutulur.

Təcrübə və araşdırmalar göstərir ki, müasir dövrdə təhsilin keyfiyyətinin artırılması problemi ilə bərabər innovativ fəaliyyətin keyfiyyətinin yüksəldilməsi diqqətimizi xüsusi cəlb edir. Əslində innovativ fəaliyyətin keyfiyyətinin artırılması aktuallıq baxımından daha çox əhəmiyyətlidir. Çünki təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi birbaşa təhsil fəaliyyətinin innovativliyi ilə bağlıdır (9).

Bəzi təhsil müəssisələrində innovativ fəaliyyətin ardıcıl, sistemli olmaması aktual problemlərin həllində müəyyən çətinliklər yaradır. Ona görə də bu məsələlərə ciddi diqqət yetirilməsi vacibdir. Təcrübə və araşdırmaların nəticəsi olaraq innovativ təhsil fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsinin başlıca istiq-

mətlərini aşağıdakı şəkildə əsaslandırmaq bilirik:

- pedaqoji kollektivdə təhsil fəaliyyəti sahəsində keyfiyyət dəyişikliklərinin dərk olunması zəruriliyinin formalaşdırılması;
- innovativ fəaliyyət texnologiyalarının təkmilləşdirilməsi;

- pedaqoji kollektivlərin məlumatlılıq (informasiya toplaşma, informasiyalılıq) səviyyəsinin yüksəldilməsi;

- innovativ fəaliyyət zamanı keyfiyyətin qiymətləndirilməsi metodlarının təkmilləşdirilməsi;
- təhsil müəssisəsi rəhbərlərinin, müəllimlərin, ictimaiyyətin (o cümlədən valideynlərin) innovativ fəaliyyətlə bağlı şəraitliliklərinin yüksəldilməsi və bu istiqamətdə əlbir işin genişləndirilməsi.

Elmi-pedaqoji araşdırmalar göstərir ki, təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, təhsil müəssisələrinin innovativ fəaliyyətinin inkişafı yeni konsepsiyaya əsaslanmaqla təmin oluna bilər. Bu isə bir neçə konsepsiyanın sintezi əsasında formalaşmış nəzəri ideyalar məcmusudur. Həmin nəzəriyyələrdən biri K. Levinin "donuşluğun yumşalma" (yaxud "donun əriməsi") konsepsiyasıdır. Bu konsepsiya idarə və müəssisələrdə, o cümlədən təhsil müəssisələrindəki iki tərəfin-iki əsas qüvvənin təklifləri əsasında formalaşmışdır. Tərəflərdən biri dəyişikliklərin təşəbbüskarı, digəri isə məhdudlaşdırıcı mövqedə çıxış edir. Hər iki tərəf məsələni balans yarasda də tədricən yeniliyin təşəbbüskarıları öz mövqelərini möhkəmləndirməklə tədricən öz istəklərinə nail ola bilərlər (10, 11).

K. Levinin fikrinə, dəyişikliklər prosesi, əsasən, üç mərhələdən ibarətdir: donuşluq, hərəkət və yumşalma (ərimə). Donuşluq mərhələsində təşəbbüskar qüvvələr rəhbərlik qarşısında yeniliklərin həyata keçirilməsi zəruriliyi ilə bağlı məsələ qaldırır, həmin məsələlərin mahiyyətinin kollektiv daxilində dərk olunmasına çalışır. Hərəkət mərhələsində yeni qaydalar, məqsədaçatma texnologiya-

ları mənimsənir, fəaliyyətin prosedür forma və prinsiplərini öyrənir. Yumşalma (ərimə) mərhələsində isə nəzərdə tutulmuş təcrübənin reallaşdırılmasına istiqamətlərini müvafiq tədbirlər həyata keçirilir. Bu mərhələnin nəticələri kollektiv üçün faydalı olmalıdır.

İkinci nəzəriyyə təşkilati-inkişaf nəzəriyyəsi adlanır. Bu nəzəriyyə XX yüzilliyin 60-cı illərində formalaşmış və daha çox menecment sahəsinə istiqamətlənmişdir. İnkişaf konsepsiyasının başlıca xüsusiyyəti müəssisədə, ilk növbədə struktur dəyişikliklərinin aparılması, işin məzmununa yeniliklərin gətirilməsi və nəticə etibarilə yaranan problemlərin həllinin asanlaşdırılması, işin keyfiyyətinin yüksəldilməsidir. Bu konsepsiyaya görə kollektivdə münasibətlərin təkmilləşdirilməsi, yeni məzmun daşınması, davranış və işin nəticələrinə xüsusi əhəmiyyət verilməsi vacibdir. Təşkilati inkişaf konsepsiyası müəssisədə özünüinkişaf mərhələsinə çatmağa və bu prosesin davamlı olmasına istiqamətlənmişdir. Özünüinkişaf mərhələsinə çatan müəssisə qarşısına yeni məqsədlər qoyur. Beləliklə, kollektiv üzvləri arasında əməkdaşlıq daha da güclənir, onların dəyişiklikləri diqqətlə izləyir və idarəetmədə fəal iştirak edirlər.

Bu konsepsiyanın tərəfdarları təşkilati inkişaf prosesinin beş ardıcıl mərhələdən ibarət olduğunu göstərirlər:

- 1) müəssisə üçün yaranmış problemlərin müəyyənəldirilməsi və qiymətləndirilməsi;
- 2) qabaqcadan diaqnozun qoyulması;
- 3) birgə fəaliyyətin planlaşdırılması;
- 4) fəaliyyətin yerinə yetirilməsi;
- 5) aparılmış dəyişikliklərin nəticələrinin qiymətləndirilməsi.

Problemin həlli ilə bağlı yaranmış digər konsepsiyalardan biri sistemli analiz konsepsiyasıdır (14). XX yüzillikdə formalaşmış bu konsepsiya problemlərin sistemli həlli metodologiyasına əsaslanır. Bu baxımdan, ilk növbədə aşağıdakı məsələlərə diqqət yetirilir: 1) problemlərin müəyyənəldirilməsi; 2) aktual problemlərin qiymətləndirilməsi;

- 3) qiymətləndirmə kriteriyalarının müəyyən olunması;
- 4) mövcud sistemin təhlili, problemlərin həlli imkanlarının müəyyənəldirilməsi;
- 5) müxtəlif həll variantlarının işlənilib həzirlənməsi;
- 6) qərarın həyata keçirilməsi;
- 7) nəticələrin qiymətləndirilməsi. Qeyd olunanlar əsas götürülərək təhsil müəssisələrində innovativ sistemin möhkəmləndirilməsi zamanı aşağıdakı məsələlərin həlli nəzərdə tutulur:

- 1) təhsil müəssisələrində innovativ fəaliyyətlə bağlı mövcud vəziyyətin dəyişməsi və təhlili;
- 2) innovativ fəaliyyətin modernləşdirilməsi sisteminin layihələndirilməsi;
- 3) innovativ fəaliyyətin yeni sisteminin təbiiq ilə bağlı hazırlıq işlərinin görülməsi;
- 4) təhsil müəssisələrinin yeni innovativ fəaliyyət modelinə uyğun təhlil edilməsi;
- 5) alınmış nəticələrin (nəticələr və çatışmazlıqlar) müzakirəsi, çatışmazlıqların səbəblərinin müəyyənəldirilməsi;
- 6) problem baxımından təhlil üsulları və nəticələrin korrektor olunması;
- 7) arzuolunan təhsil sisteminin layihələndirilməsi və müvafiq təhlillərin aparılması;
- 8) arzuolunan yeni təhsil sisteminə keçid strategiyasının işlənilib həzirlənməsi, ardıcıl olaraq təhlillər, korrektor işlərinin aparılması və həyata keçirilməsi.

Təcrübə göstərir ki, innovativ fəaliyyət sistemli şəkildə həyata keçirilməsi məqsədi ilə bu konsepsiyanın təbiiq əhəmiyyətlidir. Belə ki, bu konsepsiyaya görə təhsil sisteminin bütövlükdə struktur, məzmun və idarəetmə məsələlərinə yeni baxış tələb olunur. Innovativ fəaliyyət prosedürə təhsil işçiləri ilə bərabər geniş ictimaiyyət, o cümlədən valideynlərin iştirakı üçün əlverişli zəmin yaradır.

Qeyd etmək lazımdır ki, təhsildəki innovasiyalar intellektual və integrativ fəaliyyət hesab olunan elmi-tədqiqat fəaliyyəti ilə əsaslı şəkildə bağlıdır. Elmi-tədqiqat fəaliyyəti sosial-iqtisadi, humanitar və digər problemlərin həlli məqsədi ilə yeni biliklərin qazanılması və təbiiqə istiqamətlənir. Bu fəaliyyət aşağıdakı istiqamətləri əhatə edir:

- fundamental (nəzəri, eksperimental) elmi fəaliyyət. Bu fəaliyyət əsas etibarilə insanın yaranması, formalaşması və inkişafı haqqında yeni biliklərin əldə olunmasına istiqamətlənir;

- tətbiqi elmi tədqiqatlar. Bu fəaliyyət konkret vəzifələrin həlli və praktik məqsədlərlə bağlı nailiyyətlər üçün yeni biliklərin təbiiqə istiqamətlənir;

- elmi tədqiqatların aparılması nəticəsində əldə olunmuş baza bilikləri, yaxud praktik təcrübə əsasında eksperimental işləmələr.

Qeyd olunan hər bir istiqamət üzrə aparılan tədqiqatların nəticələrinin integrativ bilik və sərişlilərə çevrilməsi təhsildə innovativ fəaliyyətin davamlı olmasına zəmin yaradır. Elmi-pedaqoji ədəbiyyatda integrasiya bir prinsip kimi qəbul olunmuşdur. Bu prinsipə görə təlim prosesinin bütün komponentləri, sistemin bütün elementləri və sistemlərin özləri arasında qarşılıqlı əlaqələr mövcuddur. Integrasiya prinsipi təlimin məqsədi, forması, məzmunu və metodlarının müəyyənləşdirilməsində başlıca rol oynayır. Pedaqoji prosesin bu və ya digər komponentinə integrativ yanaşma integrasiya prinsipinin tətbiqini nəzərdə tutur. Integrativ yanaşma pedaqoji prosesin bütövlüyünü və sistemliliyini təmin edir. Təhsil prosesində elm və təhsilin integrasiyası elmi biliklər sisteminin səğirdlər tərəfindən mənimsənilməsi, idrak bacarıqları, vərdisləri, dünyagörüşünün formalaşdırılması, şəxsi keyfiyyətlərinin, yaradıcılıq qabiliyyətlərinin inkişafı prosesi. Təcrübə göstərir ki, təhsil prosesində elm və təhsilin integrasiyası aşağıdakı məsələlərin həlləşməsinə şərait yaradır:

1) təhsilənlərin yaradıcılıq qabiliyyətlərinin özə çıxarılması və tətbiqinə; 2) elmi layihələndirmə metodologiyasının öyrənilməsinə və tətbiqinə; 3) müəllimlik və ya elmi fəaliyyətə hazır olan istedadlı təhsilənlərin seçiminə; 4) gənclərin elmi fəaliyyətdə iştirakına, bu baxımdan kütləviyyə və keyfiyyətin

daha da yüksəlməsinə; 5) Azərbaycan təhsil sisteminin, milli elmlərin inkişafına, onları qorunub saxlanmasına; 6) təhsil prosesində elmi fəaliyyətin rolunun gücləndirilməsinə; 7) təhsilənlərin peşə meyillərinin inkişafına, seçdiyi ixtisas üzrə sərişlilə kədr kimi formalaşmasına; 8) yüksəkixtisaslı mütəxəssis hazırlığında keyfiyyətin təminatında varisliyə diqqət yetirilməsinə, sistemli yanaşmaya xüsusi əhəmiyyət verilməsinə; 9) təhsilənlərin qloballaşan cəmiyyətin tələblərini, milli və beşəri dəyərləri vəhdətdə nəzərə alan vətəndaş şəxsiyyət kimi formalaşmasına.

Qeyd etmək lazımdır ki, müasir dövrdə qloballaşma prosesləri cəmiyyətin digər sahələrə ilə yanaşı təhsil sahəsinə də təsir göstərir. Təhsil sahəsində qloballaşma müxtəlif ölkələrin təhsil sistemlərinin arasındakı kəskin fərqlərin tədricən aradan qaldırılmasında, məzmun və təşkilatı məsələlərin integrasiyasında, beynəlxalq təhsil məkanının formalaşması və tədricən inkişafında özünü büruzə verir. Qloballaşma şəxsiyyətin həyat mövqeyinin formalaşdırılmasında, öz yaradıcı qabiliyyətlərinin reallaşdırılmasında, istədiyi ölkədə, bölgədə özü üçün sərbəst yaşayış yerinin seçiminə mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Bu gün ölkəmizdə təhsilin normativ-hüquqi bazası keyli təkmilləşdirilmiş, maddi-texniki təminat, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi ilə bağlı mühüm əhəmiyyət kəsb edən geniş tədbirlər həyata keçirilmişdir. Lakin etiraf etməliyik ki, müasir dövrdə Azərbaycan təhsilinin modernləşdirilməsinə xidmət edən aşağıdakı problemlərə xüsusi diqqət yetirilməsi vacibdir:

1) təhsil sisteminin insan kapitalının inkişafı çağırışlarına cavab verməsi istiqamətində yeni addımların atılması (insan kapitalı inkişafının sürətləndirilməsi);

2) ümumi təhsilin keyfiyyət göstəricilərinin Avropa standartlarına uyğunlaşdırılması.

Bu müddəalar bir-biri ilə sıx bağlıdır.

Bu müddəaların həyata keçirilməsi təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi və nəticə etibarilə yeni tipli şəxsiyyətin formalaşmasına, insan kapitalının inkişafına gətirib çıxarır. Təcrübə və elmi araşdırmalar göstərir ki, təhsilin keyfiyyətinin artırılması bir sıra amillərlə bağlıdır. Aşağıda qeyd etdiyimiz həmin amillər innovativ fəaliyyət baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir:

1) təhsil idarəetmə sisteminin yenidən qurulması; 2) idarəetmə ilə bağlı insan resurslarının inkişaf etdirilməsi; 3) müəllim peşəsinin nüfuzunun yüksəldilməsi. Bu baxımdan, Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyasında qeyd olunduğu kimi, bu gün dünya ölkələri sırasındakı özünün keyfiyyət göstəricilərinə və əhatə dairəsinə görə aparıcı mövqeyi olan müasir təhsil sisteminin formalaşdırılması vacibdir. Belə bir təhsil sisteminin formalaşdırılması üçün beş strateji istiqamətdə müvafiq tədbirlər həyata keçirilməsi məqsəduyğundur:

1) sərişləyə əsaslanan şəxsiyyətyönlümlü təhsil məzmununun yaradılması;

2) sərişlilə təhsilənlərin formalaşdırılması;

3) təhsildə nəticələrə görə cavabdeh, şəffaf və səmərəli idarəetmə mexanizminin yaradılması;

4) ömür boyu təhsili təmin edən təhsil infrastrukturunun yaradılması;

5) iqtisadi cəhətdən dayanıqlı və dünyanın aparıcı təhsil sistemlərinin standartları ilə eyni səviyyəyə uyğun təhsil sisteminin maliyyələşdirilməsi modelinin yaradılması.

Hər bir strateji istiqamətin özünün əhatə etdiyi məsələlər, konkret hədəflər vardır. Birinci strateji istiqamətin əhatə etdiyi hədəflər bunlardır:

1) məktəbəqədər, ümumi, ilk peşə-ixtisas, orta ixtisas və ali ixtisas üzrə bütün pillə və səviyyələrin təhsil proqramlarının (kurikulumların) inkişafı.

İkinci strateji istiqamətin əhatə etdiyi

hədəflər aşağıdakılardır:

1) təhsilənlərinin peşəkarlığının yüksəldilməsi;

2) təhsilənlərin nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi üzrə yeni sistemlərin qurulması;

3) təhsilənlərin istedadının aşkar olunması və inkişafı ilə bağlı, eyni zamanda xüsusi qayğıya ehtiyacı olanlar üçün inklüziv təlim metodologiyasının yaradılması.

Üçüncü strateji istiqamətin hədəfləri isə aşağıdakı məsələlərdir:

1) təhsil sisteminin tənzimləmə və idarəetmənin qabaqcıl beynəlxalq təcrübə əsasında müasirləşdirilməsi;

2) təhsil müəssisələrində nəticəyönlü və şəffaf idarəetmə modelinin yaradılması;

3) təhsilin keyfiyyətinin təminatı və idarə olunması üzrə yeni məlumat və hesabat sistemlərinin yaradılması.

Dördüncü strateji istiqamətin hədəfləri aşağıdakı məsələlərdir:

1) təhsil müəssisələrində informasiya-kommunikasiya texnologiyalarına əsaslanan təlim metodologiyasına uyğun infrastrukturun yaradılması;

2) təhsil müəssisələri şöbəsinin rasionallaşdırılması;

3) distant təhsil, istedadlı və xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlar üçün təhsil və inkişaf, yaşlıların təhsili, peşə-ixtisas və təhsil məsələləri üzrə məsləhət xidmətləri göstərən regional universal mərkəzlərin, peşə tədris mərkəzlərinin, kampusların yaradılması.

Bəşinci strateji istiqamətin aşağıdakı vacib hədəfləri əhatə edir:

1) müxtəlif mənbələrdən istifadə etməklə təhsili maliyyələşdirmə mexanizminin təkmilləşdirilməsi;

2) təhsil müəssisələrinin adambaşına maliyyələşdirilməsinin tətbiqi, ödənişli təhsil xidmətlərinin göstərilməsinin dəstəklənməsi;

3) Təhsilin İnkişafı Fondunun yaradılması, digər təşkilatlarla əlaqələrin inkişaf etdirilməsi, daha da möhkəmləndirilməsi.

Araşdırmalar göstərir ki, təhsilin inisafına xidmət edən innovativ fəaliyyətin dəmir təkmilləşdirilməsi, dövrün tələbləri, elmi-pedaqoji baxımdan ardıcıl və sistemli olaraq yeniləşdirilməsi zəruridir. Məlumdur ki, innovativ fəaliyyətin özü elə yeniliklərin tətbiqi ilə müşayiət olunan fəaliyyətdir. Lakin bu fəaliyyət prosesində də yeniliklər tətbiq olunarkən elmi-pedaqoji tələblər nəzərə alınmalıdır. Bu baxımdan müvafiq inkişaf proqramlarının hazırlanması və onun fəaliyyət model-ləri kimi qəbul edilməsi məqsədəuyğundur.

Rəyçi: prof. Ə. Ağayev

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. "Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası". //Azərbaycan məktəbi, 2013, № 5.
2. Abbasov Ə. Kurikulum islahatının əsas istiqamətləri. // Azərbaycan məktəbi, 2011, № 4.
3. Ağayev Ə. Təlim prosesi: ənənə və müasirlik. Bakı: Adiloğlu, 2006.
4. Əlizadə H. Milli təhsil strategiyası ilə məktəbə doğru. Azərbaycan müəllimi, 2014, 17 yanvar.
5. Алмазова Н., Попова Н. Теоретические и прикладные аспекты вузовского инновационного процесса (на примере дисциплины иностранных языков). // Инновации в образование, 2003, № 4.
6. Богуславский М. Инновационный потенциал разработки теории содержания образования и образовательных технологий (в отечественной педагогике второй половины XX века). М., 2008.
7. Виткина М. Проблемы и перспективы развития образования в области реставрации и сохранения культурного наследия. Качество инновации образования. (ежемесячный научно-практический журнал). №11, 2013.

8. Иванова Л. Инновационные условия развития профессиональной компетентности учителя // Инновации в образование, 2003, № 4.

9. Хуторской А. Педагогическая инноватика: методология, теория, практика. М.: Изд-во УНЦ ДО, 2005.

И.Джабраилов

Особенности совершенствования инновационной деятельности в образовании Резюме

Статья уточняет значимость инновационной деятельности в условиях модернизации образования. Здесь анализируются инновационные научные и теоретические вопросы, связанные с инновационной деятельностью, а также положения, содержащиеся в государственных документах. В данной статье, обобщая существующий опыт и научные исследования обосновывается влияние инновационной деятельности на развитие и повышение качества образования. Отмечается важность систематического совершенствования технологий инновационной деятельности.

I. Jabrayilov

Improving features of innovative activity in education Summary

The article clarifies the nature of innovative activity in terms of modernization of education. Scientific and theoretical issues, the provisions contained in the documents related to the innovative activity are analyzed in this article. The article summarizes existing experience, research results and substantiates the impact of innovative activity on development of education and quality improvement. It is noted that it is important to systematically improve the innovative activity technologies.

О ХЭМ ДЭ БӨҮҮК ПЕДАҚОҚ ІДІ

Buludxan Xəlilov,

filologiya üzrə elmlər doktoru, professor

Azərbaycan ədəbiyyatı tarixinin xüsusi mövqeyə malik görkəmli simalarından olan Bəxtiyar Vahabzadənin pedaqoji görüşləri də tədqiqat obyektı olmuşdur. O, həm müəllimlərinə böyük hörmətlə yanaşmış, həm də öz biliyini tələbələrə verməkdə qüvvəsini asırqəmənmişdir. O, Azərbaycan ədəbiyyatının yaşlı nümayəndələrinə də öz müəllimi kimi baxardı. Bəxtiyar Vahabzadənin özünü borclu saydığı adamlardan biri də ustad şairimiz Səməd Vurğundur. Böyük Vətən müharibəsi illərində ədəbiyyata gəlmiş onlarca gənc şairin püxtələşməsində, yetişməsində Səməd Vurğunun böyük rolu olmuşdur. Səməd Vurğun Bəxtiyar Vahabzadənin yaradıcılığında öz fikir və ideyaları ilə bir mayak rolunu oynamışdır. Bu da bir alın yazısıdır ki, Bəxtiyar Vahabzadə "Səməd Vurğunun poeziyası" mövzusunda dissertasiya yazmışdır. Bəxtiyar Vahabzadə bununla Səməd Vurğundan sənətin sirlərini öyrənmiş və elmi dərəcə almışdır. O, ali məktəbdə uzun müddət dərş demiş (Azərbaycan Dövlət Universitetində - indiki Bakı Dövlət Universitetində), nüfuzlu müəllim kimi tələbələrə tərəfindən sevilmişdir. Çox yaxşı bir nümunədir ki, Bəxtiyar Vahabzadə, onun taleyində mühüm rol oynamış Səməd Vurğuna heç vaxt unutmamış və özünü ona borclu bilmişdir. O, 1956-cı ildə yazdığı "Mən ona borcluyam" məqaləsində yazırdı: "... Səməd Vurğunun göstərişləri biz gənclə-

rə həmişə fayda vermiş və bizim inkişafımıza kömək etmişdir. Mən bir şair kimi yetişməyimdə, Səməd Vurğunun mürəzzələrinə, onun alovlu şeirlərinə və bizimlə olan şəxsi söhbətlərinə çox borcluyam". Deməli, bu etiraf onun göstərir ki, Səməd Vurğun Bəxtiyar Vahabzadə üçün əsl ustad və müəllim olmuşdur.

Bəxtiyar Vahabzadə onun həyatında az-çox rol oynayan, onun xeyrixahı olan, onun barəsində xoş söz deyənlərin hər birinə hörmət və rəğbətlə yanaşmışdır. Bunlardan biri də Mehdi Hüseynidir. Mehdi Hüseyn görkəmli ədib olmaqla yanaşı, nəinki Azərbaycandakı, hətta dünyadakı ədəbi-bədii prosesləri izləyən, yerindəcə bunları yüksək səviyyəli elmi-nəzəri məqalələri ilə təhlil edən vicdanlı bir ədəbiyyatşünas - tanqidçi olmuşdur. Əslində, dünya gör-götür dünyasıdır. Hər kəs görür, öyrənir və yetişir. Görkəmli şəxsiyyətlərin hər biri bu cür yetişmişdir. Bu mənada Bəxtiyar Vahabzadə Mehdi Hüseynədən ədəbi mühtidə qaynamış, qabiliyyətini, ədəbi mühtidə bigənə qalmağı, ədəbiyyatla, sənətlə yaşamağı, iradəli olmağı, ədəbi və ictimai hadisələrə öz ağılı ilə baxmağı, mərdənəliyi, haqiqi dost olmaq keyfiyyətini və digər keyfiyyətləri öyrənmişdir. Yaxşı bir misal var: "Azın qadrini bilməyən çoxun da qadrini bilməz". Bəxtiyar Vahabzadə öz qadri bilənliyini həmişə mövqə kimi nümayiş etdirmişdir. Əlbəttə, kim ona nə yaxşılıq edibsa, onun